

2006

PSYCHOLOGY - I (Optional)

मानसशास्त्र - I (वैकल्पिक)

000409

Standard : Degree

स्तर : पदवी

Nature : Conventional

स्वरूप : पारंपारिक

Total Marks : 200

एकूण गुण : 200

Duration : 3 Hours

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) Answers must be written either in English or in Marathi.
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) Question No. 1 is Compulsory. Of the remaining questions, attempt any four selecting one question from each section.
प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) Figures to the RIGHT indicate marks of the respective question.
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (v) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (vi) Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he will be penalised.
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (vii) For each slab of 10, 15 and 20 marks, the examinee is expected to write answers in 125, 175 and 250 words respectively.
प्रत्येकी 10, 15 आणि 20 गुण असलेल्या प्रश्नांची उत्तरे परिक्षार्थीकडून अनुक्रमे 125, 175 आणि 250 शब्दांमध्ये अपेक्षित आहेत.

P.T.O.

1. Compulsory, answer *any four* of the following :

अनिवार्य, खालीलपैकी कोणत्याही चारांची उत्तरे लिहा :

- (a) Define Psychology and explain various perspectives of Psychology. 10
मानसशास्त्राची व्याख्या देऊन त्याविषयीच्या विविध दृष्टिकोनांचे सविस्तर स्पष्टीकरण द्या.
- (b) Describe classical conditioning with its applications. 10
अभिजात अभिसंधान व त्याच्या उपयोजीतेचे सविस्तर वर्णन करा.
- (c) Define the concept of attitude and describe various theories of attitude. 10
अभिवृत्ती या संकल्पनेची व्याख्या देऊन त्या विषयीच्या विविध सिद्धान्तांचे वर्णन करा.
- (d) How is meditation useful in stress management and improving sense of well-being ? 10
मानसिक तणाव व्यवस्थापन व आरोग्य सुधारणेच्या बाबतीत ध्यानाचा कसा उपयोग होतो? ते स्पष्ट करा.
- (e) State the use of computers in psychological experimentation and testing. 10
मानसशास्त्रीय प्रयोग व मानसशास्त्रीय मापनामध्ये संगणकाचा कसा उपयोग होतो ते सांगा.

SECTION - A

विभाग - A

2. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Describe the correlation method and interdisciplinary approach to study of human behaviour. 10
मानवी वर्तनाच्या अभ्यासात वापरली जाणारी सहसंबंधात्मक पद्धती व आंतरक्षेत्रीय अभ्यास यांचे सविस्तर वर्णन करा.

- (b) State the different research methods used in psychology to study human behaviour. 10

मानवी वर्तनाच्या अभ्यासासाठी वापरल्या जाणाऱ्या विविध मानसशास्त्रीय संशोधन पद्धती सांगा.

- (c) How does fundamental research differ from applied research in psychology? 10

मुलततत्व संशोधन हे उपयोजित संशोधनाहून भिन्न कसे? ते सांगा.

- (d) What are the steps involved in the process of psychological research? 10

मानसशास्त्रीय संशोधन प्रक्रियेत कोणत्या पायऱ्यांचा समावेश होतो?

3. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Describe the experimental method used in the study of human behaviour. 10

मानवी वर्तनाच्या अभ्यासासाठी वापरल्या जाणाऱ्या प्रायोगिक पद्धतीचे सविस्तर वर्णन करा.

- (b) Discuss, how naturalistic observation is different than case history and survey research. 10

'नैसर्गिक निरीक्षण' हे 'वृत्तेतीहास' व 'सर्वेक्षण' ह्या संशोधन पद्धतींपेक्षा भिन्न कसे? चर्चा करा.

- (c) Explain, how the design of research study changes with the type of research. 10

अभ्यास विषयाचा आराखडा हा संशोधन प्रकारामुळे कसा बदलतो? स्पष्ट करा.

- (d) What are the statistical techniques that are used in the analysis of research data? 10

संशोधनात गोळा केलेल्या माहितीच्या विश्लेषणासाठी कोणती संख्याशास्त्रीय तंत्रे वापरली जातात?

SECTION - D

विभाग - D

8. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Explain the concept of thinking and describe the steps involved in problem solving. 15
विचारप्रक्रिया ही संकल्पना स्पष्ट करून समस्या परिहार प्रक्रियेतील पायऱ्यांचे वर्णन करा.
- (b) Explain the information processing approach of intelligence. 10
बुद्धिमत्तेचा माहिती प्रक्रियाकरण दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- (c) Describe the various theories of language development. 15
भाषा विकासाच्या विविध सिद्धान्तांचे सविस्तर वर्णन करा.

9. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) What is decision making ? State heuristics or biases in decision making. 15
निर्णय घेणे म्हणजे काय ? निर्णय प्रक्रियेतील (नवगामी विचार) प्रमादांचे सविस्तर वर्णन करा.
- (b) Explain the concept of emotional intelligence with its critical components. 10
भावनात्मक बुद्धिमत्तेची संकल्पना तिच्यातील महत्त्वाच्या घटकांसह स्पष्ट करा.
- (c) Describe the nature of communication process and state the factors leading to effective communication. 15
संप्रेषण प्रक्रियेचे स्वरूप वर्णन करून प्रभावी संप्रेषणातील घटक स्पष्ट करा.

- o O o -

SECTION - B

विभाग - B

4. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Define attention and explain various theories of attention. 15
अवधानाची व्याख्या देऊन अवधानाच्या विविध सिद्धान्तांचे स्पष्टीकरण द्या.
- (b) Define learning and explain the method of classical conditioning with its applications. 10
अध्ययनाची व्याख्या द्या व अभिजात अभिसंधान पद्धती आणि तिचे उपयोग स्पष्ट करा.
- (c) Explain the nature of memory with the important systems (stores) of memory. 15
स्मरण प्रक्रियेचे स्वरूप व त्यातील महत्वाच्या कक्षा (stores) स्पष्ट करा.

5. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Explain Gestalt approaches to perception with top-down and bottom-up processes. 15
संवेदनाचे समष्टीवादी दृष्टिकोन आणि उर्ध्वगामी व अधोगामी प्रक्रिया सविस्तर स्पष्ट करा.
- (b) Explain the nature and principles of apparent conditioning with its applications. 10
व्यापारनात्मक अभिसंधानाचे (एपारन्ट कंडिशनिंग) स्वरूप, तत्त्वे आणि उपयोग सविस्तर स्पष्ट करा.
- (c) Describe the process of retrieving memories from long term storage. 15
अधिकतम स्मरण कक्षेतून होणाऱ्या प्रत्यावाहन प्रक्रियेचे सविस्तर वर्णन करा.

P.T.O.

SECTION - C

विभाग - C

6. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Describe the process of human development across the entire life span. 10
मानवी आयुष्याच्या विकास प्रक्रियेचे सविस्तर वर्णन करा.
- (b) Define motivation and state various theories of motivation. 15
प्रेरणेची व्याख्या द्या व प्रेरणेचे विविध सिद्धान्त सविस्तर स्पष्ट करा.
- (c) Define personality and describe the theories of personality. 15
व्यक्तिमत्त्वाची व्याख्या द्या व व्यक्तिमत्त्वाच्या विविध सिद्धान्तांचे सविस्तर वर्णन करा.

7. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Describe the importance of social change at adulthood in the process of human development. 10
मानवी विकास प्रक्रियेतील 'प्रौढत्वाच्या, टप्प्यात घडून येणाऱ्या, सामाजिक बदलाचे महत्त्व', वर्णन करा.
- (b) Describe the concept of emotion and state the various theories of emotion. 15
'भावना' ह्या संकल्पनेचे वर्णन करून त्याविषयीच्या विविध सिद्धान्तांची चर्चा करा.
- (c) Describe the different techniques of personality measurement and state its Indian approaches. 15
व्यक्तिमत्त्व मापनाची विविध तंत्रे, भारतीय दृष्टीकोनांसह सविस्तर वर्णन करा.

P.T.O.